Ч. 119 (14.087). Львів, вівторок 31. травня 1927. Poeztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Напруження.

Львів, 29. травня 1927.

Зірвання торговельних і диплиоматичних взаємин між Вел. Британією і Рад. Союзом загострило міжнародню ситуацію і викликало різке напруження. Віденська *„Neue Fr. Presse"* ставить питання: „Чого хоче Англія?" і не дає на нього ніякої сяк-так обгрунтованої відповіди. Але те питання сьогодні у всіх на устах. Справді: чого хоче Англія? Чи вона бажає собі війни, чи хоче перевести господарську бльокаду Рад. Союзу?

У звязку з британсько-радянським розривом преса переповнена дійсними чи настроєвими телеграмами про мобілізацію радянських військ, про заходи радянської диплиоматії у Франції і Польщі, про зусилля Німеччини не допустити до воєнного конфлікту. Вже це одно вказує, що положення є справді поважне та що напруження зростає.

Війна чи тільки бльокада? Яка може бути відповідь на це питання? Війна і бльокада не є ніякою альтернативою. Бльокаду фактично підготовляє Англія при допомозі тисячорукої диплиоматії. Бльокада є нічим іншим, тільки підготуванням війни, є лише війною відложеною на пізніший час при піддержуванні вічного стану напруження. Переходовою фазою втихомирення конфлікту булоб припинення дальших кроків без приноровлювання бльокади. Тоді можливо булоб найти вихід з положення і привернути нормальні взаємини. А розгортання конфлікту по лінії, визначеній британським урядом, закріпленій постановою парляменту, неминуче веде до війни в ближчій або дальшій будуччині.

У витвореній ситуації важко сказати, чи війна буде скоро чи пізніше, чи напруження буде зростати, чи може вдасться Німеччині довести до відпруження у міжнародній ситуації. Без сумніву ключ до розвязки нинішньої ситуації, чи то в напрямі прискорення війни чи якоїсь полагоди конфлікту, находиться в руках Німеччини. Все залежить від того, чи Німеччина вірно і непохитно стоятиме при своїм рапалійськім союзнику, чи може захитається і перейде на сторону Англії. Після зірвання англьо-радянських взаємин перед Німеччиною відкривається можливість заняти майже монопольне становище в господарчому житті Радян. Союзу. Однак і покуси, підшіптувані Англією, будуть без сумніву такі, що важко буде з легким серцем їх знехтувати. Готуючись до війни, очевидно при допомові чужих сил, Англія піде на найдальші уступки у відношенні до Німеччини. До тогож німецько-радянське порозуміння дало вже Німеччині всі можливі вигоди. Далі не має вона чого сподіватись від цього порозуміння. Навпаки, всякий наслідник нинішніх державців Рад. Союзу дасть Німеччині кращі торговельні і всякі інші умовини, як можуть дати нинішні кремлівські володарі. А на випадок переходу на бік Англії перед Німеччиною розгортаються перспективи добути Данціг і коридор, одержати загублені кольонії, а що найважніше: відбудувати армію. Від того, на чию сторону стане Німеччина, залежить дальша розвязка конфлікту і згущення або розрідження тяжкої атмосфери.

Важко погодитися з думкою про можливість війни, другої великої, світової війни після незагоєних ран ще з першої. Віримо, що до крайньої розвязки, якою є війна, не прийде. Однак виключити таку можливість булоб передчасно. Бо — правду кажучи — воєнна предиспозиція істнує в цілому світі, а головно в Европі ізза невирішення богатьох проблєм творцями повоєнних трактатів.

Та колиб справді прийшло до негайної війни, то ми найшлись би в незвичайно критичному, просто безвихідному становищі, стаючи менше або більше німими свідками того, що діється на нашій страждення землі. Хіба не будемо обманювати себе і мусимо признати відкрито, що до зустрічі великих подій ми непідготовані, що ми не вернули до сил навіть у такому розмірі, як перед 1914 роком. Друга велика війна, боротьба двох велитнів при співучасти цілого ряду менших, ворожих нам величин, в першу чергу довершилаб повного господарчого розвалу нашої території. Війна велась би нашим коштом і на наш кошт. Війна перерваланб і припинилаб той могутній, глибокий процес, який стихійно відбувається на Рад. Україні, часто всупереч бажанням нинішніх державців. Розуміється, що побіда протирадянського бльоку спричинилаб катастрофальні наслідки для України. Вона закріпилаб довершений поділ українських земель; вона перетворилаб Україну в чужоземну кольонію; вона моглаб спричинити повний господарчий хаос на Рад. Україні та заініціювати нову добу громадянської війни.

Війна в теперішньому моменті є безумовно для нас шкідлива. Однак так само шкідливий для нас є й другий вихід, про який згадує преса, а саме польсько-радянське порозуміння, бо воно булоб довершене теж нашим коштом. Справді, як уже писав наш париський кореспондент, безвідповідальна робота III. Інтернаціоналу, ведена під прапором самообману про світову революцію, зміцнила тільки міжнароднє становище Польщі, зробила її „забороломом цивілізації" проти „східного варварства", а тепер поставила її у вигідне становище капіталізатора всіх вигід, спричинених необчислимою політикою Москви.

Кожна революція має свою внутрішню льоґіку. Зовсім інакша є льоґіка в початках, коли перед революцією і її керманичами розгортаються всі можливости, коли можна богато здобути, а мало втратити, а зовсім інакша є вона тоді, коли революція видихалася, коли вона стала на шлях будівництва, коли вже богато зі своєї програми здійснила. Тут риск дуже великий і покладатися на власні сили, на сили комуністичної партії і диктатури, тут небезпечно. Позитивні здобутки революції може оборонити тільки маса, вдоволена, радісна життям, допущена до всесторонньої творчости на нових основах, звільнена від якої там не булоб диктатури. Комуністи віддавна заповідають перехід від диктатури до демократії, правда, демократії пролєтарської. Найвищий час, щоби наступив той поворот з манівців диктатури на шлях демократії, найвищий час, щоби він здійснився притягненням до співпраці соціялдемократів і соц.-революціонерів, як і всіх інших щонайменше соціялістичних елементів, покликанням до позитивної, творчої праці політичної еміграції, ліквідацією пресового монополю і допущенням свободи преси та привернениям громадянських вольностей. Колиб усе населення було обєднане і погоджене з владою, тоді не страшні булиб ніякі ворожі затії чи зазіхання ворожих сил.

Нинішні керманичі Рад. Союзу є занадто великі опортуністи і занадто розумні люди. В дванацятій годині вони не завагаються перед ніякими засобами, щоби небезпеку зробити ілюзоричною і зберегти позитивні здобутки революції.

Кольонізація вільних земель У. С. Р. Р.

Як поступають з вільними землями на Одещині?

В радянській пресі стрічаємо нераз цікаві подробиці про спосіб кольонізації т. зв. вільних земель, тобто нікима незаселених, що належать до державного фонду. Між іншим Одещина має велику площу землі, якої зараз ніхто не обробляє. Нараховують її до 22.368 гект. вільних земель держ. фондів та земель місцевого значіння. Звичайно, лишати таку величезну площу землі без обробітку недоцільно. Землеустрій одеської округи так само не можна вважати за закінчений, поки ці землі не будуть заселені.

Це примусило владу — пише рад. преса — вжити термінових заходів для привабления на землі Одещини переселенців. Але розселення та наділення землею тут провадиться дуже обережно. В першу чергу розселюватимуть колишніх червоноармійців громадянської війни та їх родини, а також осіб, що мають особливі заслуги перед революцією. В другу чергу поселюватимуть господарства, що не одержали землі в порядку землеустрою, що приїхали пізніше, й, нарешті, у 3-тю чергу, всі інші безземельні та малоземельні господарства. Червоноармійці матимуть низку пільг, що дадуть їм можливість швидко осістися на землі. З інших господарств розселенню підлягають лише ті родини, що мають в своєму складі 3-х їдців, з них 2-х працездатних. Обмеженість кредитів змусила запровадити й деякі майнові обмеження. Господарство обовязково мусить мати не менше, як на 300 карб. сільсько-господарського інвентаря. Ця умова не відноситься тільки до червоноармійців. Одиничним розселенцям даватимуть лише половину норму землі. В найближчі роки передбачається заселити весь вільний земельний фонд 1275 дворами, при чому на кожний двір припадатиме в середньому 14 гект. землі.

Серед переселенців — твердить ця преса — спостерігається великий нахил до колективізації. Богато з них уже орґанізували міцні колективи, з дуже великими можливостями. Наприклад, недавно переселенці, що входили в низку дрібних колективів — „День", „Співробітництво", „Весна", „Бадьорість" і „Товариство ім. Абрамовича", — обєдналися тепер в одно міцне „Товариство ім. Леніна". Новому товариству відведено великий участок землі з держфонду, близько села Петровірівки, Демидівського району.

Та проте, не зважаючи на всі пільги, які даються переселенським господарствам, темп заселення вільних земель досить кволий. Цими днями в Одесі відбулася нарада санітарних інспекторів 7 округ та АМСРР, при участи представників Наркомзема, що обговорювала переселенські справи. На цій нараді виявилось, що недостатній темп переселення спостерігається не тільки на Одещині, але і в інших округах. Як на причину цього явища вказували на малу родючість ґрунту, на посушливість клімату і, головним чином, на погане водопостачання переселенських пунктів. Тому нарада прийшла до висновку, що можливість заселення вільної площі знаходиться в повній залежності від землеустрою з одного боку та доброго водопостачання — з другого. За даними обслідування переселенських пунктів видно, що на колективних фондах треба влаштувати 137 бурових та 870 шахтн. колодязів і, крім того, 13 ставків. Вартість цих робіт вираховується в 4,760.943 карб.

Цього господарського року на обводнення переселенських пунктів асиґновано 725 тис. карб. На ці кошти мають збудувати 100 шахтних колодязів та 55 бурових. З них 48 бурових колодязів гадають обладнувати моторними помпами. Проведення в життя цього пляну значно підніме родючість землі та дасть можливість поширити на Одещині площу засіву кенафу та інших технічних культур, що вимагають великої кількости вогкости.

З повищого бачимо, що, не зважаючи на велику скількість вільної землі, кольонізація її обставлена такими застереженнями, що українські селяни волять видно Сибір. Зате лекше приходиться кольонізувати українські вільні землі і то найкращі жидам. Отже українські селяни покидають рікрічно тисячами межі України та їдуть на землі далеко гірші і з далеко важчими життєвими умовинами, а на Одещині не скольонізовано ще **22.368** гектарів землі.

Радянська Україна.

Іґнорують українізацію.

В харківських „Вістях" з дня 20. травня читаємо під повищим заголовком допис такого змісту: Не зважаючи на те, що в богатьох установах та підприємствах Макіївського району, на Сталінщині, відкрито курси української мови, відвідує їх зовсім не богато службовців. Пояснюється це тим, що деякі службовці заводів Південсталі, Коксобензолу та Донвугілля зовсім помилково запевняють, що ніби на установи всесоюзного значіння вивчення мови не росповсюджується. Це й є головною гальмою переведення українізації в Макіївці. Такі чутки набрали великих розмірів і впливають також на службовців інших державних та торговельних установ. Сталінська окружна комісія по українізації ще в листопаді 26 року надіслала до заводів та копалень інструкцію про відкриття курсів української мови. В інструкціях, між іншим, зазначалося, що все діловодство мусить бути переведене на українську мову з 1. січня 1927 року, і що установи мусять з цього часу приймати тільки тих службовців, що знають українську мову. Але заводи та копальні зовсім не додержувались цієї інструкції і не звертали відповідної уваги на справу українізації. Зараз на Сталінщині термін українізації кінчиться, але результати кепські, не зважаючи на те, що грошей на українізацію витрачено богато. **В. Я.**

Вшанування памяти Франка.

Дня 28-го травня минули 11-ті р о к о в и н и з дня смерти українського письменника Івана Франка. Харківська Окрнаросвіта ухвалила відзначити ц е й д е н ь о р г а н і з а ц і є ю концертів, лекцій, вистав і докладів, присвячених памяти письменника. Вже заздалегідь на зборах завідателів шкіл та викладачів укрмови в школах після докладів тов. Корика та завідателя школою ім. Франка намічено

ляя проведення франківського дня по школах і установах соцвиху. У шкільних святах усю урочисту частину свята проведуть самі учні. Так само франківський день відзначено в установах та на підприємствах. У неділю 20. V. скликано збори учителів укрмови, де обмірковано справу, як відзначити франківський день по гуртках, курсах і т. д. По лінії НКО і Наросвіти, Культвідділам союзів віддіслано вказівки в справі вшанування пам'яти поета на підприємствах та установах. Намічено на загальних зборах робітників і службовців зачитати реферати про життя і творчість письменника. Для рефератів використовують студентів Марксівського Інституту, студентів ІНО та ін. Штат викладачів укрмови відряджено для викладів по клюбах. Окранаросвіта зробила також розпорядження по районах про організацію франківських вечорів. („Вісти").

Адміністративний под п України в теперішній стадії.

На Україні скасували, як відомо, губернії та ввели трьохступеневий адміністративний поділ: округа, район, громада. Спершу було на Україні поверх 5. округ, потім та цифра мінялася залежно від творення окремих адміністративних одиниць для національних меншостей і в звязку з утворенням молдавської автономної республики. Тепер є на Україні 40 округ крім автон. молдавської республики. Всіх сільських рад на Україні є нині 11.023, число їх збільшилося порівнюючи з 1923 р. на 7·7 відс. Крім того є ще на Україні тепер 221 т. зв. селищних сільрад і 73 міські ради. Коли візьмемо на увагу національні ради (меншостеві), то нині є їх 900, порівнюючи з 1925 р., коли їх почали творити, зросли вони чисельно на 79·5 відсотків. Національно-меншостевих районів є 15, а в тім 7 німецьких, 3 болгарські, 1 польський, 1 жидівський і 3 російські.

Зі зїзду українських еміґрантів у Станиславові.

На день 22. V. 1927 р. заповіджено було Зїзд еміґрантів станиславівського воєвідства, який мав відбутися в Станиславові, в салі „Української Бесіди". Тим часом з незнаних близче причин відбувся він у салі польського „Сокола". Про причину цього вартоб почути належні і вичерпуючі вияснення від ініціяторів і керманичів Зїзду, щоби заспокоїти цілком зрозуміле здивування української суспільности. На основі оповідань очевидців хочемо подати тут де-що з перебігу нарад Зїзду, який відбувся під проводом голови п. Сітовського з Коломиї, заступника п. С. Білецького зі Станиславова і секретаря п. Бровчука з Биткова, та в присутности репрезентанта Українського Центрального Комітету п. Ковальського.

Найцікавішим моментом Зїзду було м. ін. бажання переперти ухвалу в формі предложеної п. Білецьким резолюції про відношення Зїзду до пануючих у Східній Галичині польсько-українських взаїмовідносин, що навіть не входило у програму Зїзду, оголошену заздалегідь у комунікаті ініціятивної групи („Діло" ч. 97 з дня 5. V. 1927).

А не перейшло таке внесення лише завдяки спротивові двох-трьох еміґрантів, з яких один (п. Юхим Фолюшняк, член ініціятивної групи) рішучо запротестував проти цього, добачуючи в предложеній резолюції цілком слушно тенденцію автора втягнути еміґрацію в політичну акцію та тим спричинити втручання еміґрації до внутрішніх справ галицьких українців.

Резолюція п. Білецького по своїй суті, поруч інших її моментів, мала поставитися неґативно до пануючих тут політичних відносин, приписуючи галицьким українцям вину за польсько-українське напруження та рекомендуючи їм рівночасно програму (очевидно даниловичівсько-стовпюківську) для налагодження „ідиличних" відносин у Сх. Галичині.

У противагу п. Фолюшняк предложив свою резолюцію, яка заперечувала резолюцію п. Білецького, бо вимагала від еміґрації заховання повної невтральности в усіх політичних справах та підтримання приязних відносин з галицькою суспільністю, виходячи зі свого еміґрантського становища. Характеристичною є обставина, що п. С. Білецького вибрали до проводу заснованого на Зїзді Відділу УЦК. в Станиславові, в характері заступника голови Управи. Тому треба сподіватися, що той відділ винесе ще не одну архирезолюцію під його проводом, а вся його діяльність покотиться мабуть відомими даниловичівсько-стовпюківськими шляхами. Та всеж цікаво знати, як ставиться до заініційованої на станиславівському зїзді „політики" вся наддніпрянська еміґрація на терені Сх. Галичини?

Станиславівський.

Вічевий рух.

Віче УНДО. у Винниках.

Дня 14. травня ц. р. відбулося заходом Повіт. Нар. Комітету віче в салі читальні „Просвіти" у Винниках для громад судового винницького повіту. Збори отворив член Повіт. Нар. Комітету п. Іван Стефанишин з Винник. До президії зборів покликано господарів: Михайла Пивовара, С. Москву, Е. Шпаковського з Винник і М. Керногу з Підберізців. Реферат про політичне положення українського народу і про вибори до громадських рад виголосив голова Повіт. Нар. Комітету п. ІванЛіщинський зі Львова. В дискусії забрав голос м. ін. сельробівський висланник з Дмитрович і в довшій промові старався переконати вічевиків, що, мовляв, тільки „селянсько-робітничий уряд" у Польщі зможе принести щастя нашому народові". Візваний вічевиками говорити до річи, змінив потім фронт і накликував присутніх до єдности в боротьбі проти нечесних і безхарактерних селян — без огляду на народність. Та почувши голоси невдоволення з останніх слів, скрутив на властиву дорогу і говорив уже до річи. Видно з цього, що „відважних" сельробівців треба бити по пальцях, а будуть ще з них люди. Після того д-р Щуровський змалював влучно величезне значіння громадських виборів для нашого народу ті шкоди, які можуть нам принести наші ніби люди, що є в наймах наших ворогів. Віче закінчено ухваленням відповідних резолюцій і вибором окружного виборчого комітету.

Віче в Буську.

В неділю дня 22. травня ц. р. відбулося велике віче в Буську у справі політичного положення українського народу під Польщею і розписаних громадських виборів. У салі бурси „на Греблі" зібралося около 500 учасників, місцевих міщан і представників майже всіх сіл Бузеччини. Між зібраними помітили ми й кількох священиків. Збори отворив короткою промовою о. сов. Сильв. Калиневич, голова Повітового Народнього Комітету УНДО Бузеччини. Предсідником віча вибрано одноголосно гром. Олександра Курія, на секретаря віча укінченого богослова Василя Домковича. Крім цього вибрано почесну президію віча, до якої ввійшли: о. Васильківський, парох Острова і гром. Володимир Демидчук з Буська, Захарій Шабат з Верблян і Швайкун з Купна. Після того забрав голос гром. В. Домкович і помянув память поляглих героїв Української Армії, які походили з Бузеччини. Присутні віддали честь поляглим борцям повстанням з місць і трикратним окликом: „Слава". Опісля предсідник віча уділив голосу д-рові Олександрові Марітчакові, делегатові Українського Нац.-Дем. Обєднання зі Львова, який виголосив вичерпуючий довший реферат про політичне положення українського народу під Польщею та про головні основи громадської виборчої ординації. Після реферату д-ра Марітчака виголосив другий реферат про подрібні постанови виборчої ординації до громад п. Юрій Ваньо. В дискусії, що вивязалась після реферату, забирали голос: о. Васильківський, парох Острова, який у палкій промові підчеркнув потребу береження при громадських виборах основної лінії нашої національної політики та візвав присутніх до національної солідарности, дальше гром. Кость Пятниця і Иосиф Давидовський. На запити цих останніх щодо нашої тактики при громадських виборах дав пояснення референт д-р Марітчак на основі інструкції президії УНДО. По скінченій дискусії предсідник замкнув віче короткою промовою, а присутні в бадьорім настрою відспівали національний гимн „Ще не вмерла Україна".

Учасник.

Нарада в Перемишлянах.

Дня 16-го травня 1927 р. саля Народнього Дому в Перемишлянах перший раз від ряду літ виповнилася по береги громадянством повіту, яке на запрошення Повіт. Нар. Комітету Обєднання зіхалося з усіх сторін на нараду в справі виборів до громадських рад. Після впису запрошених начислено 187 присутніх, у тім 11 священиків. Вражала неприємно відсутність на нарадах студентів університету, яких перебуває постійно в повіті 10. Найкраще було заступлене селянство, а з окрема жіноцтво. Зїзд відкрив голова Повіт. Нар. Комітету п. Мирон Луцький і подав як його причину вибори до громадських рад. Предсідником зїзду вибрано о. Д. Шуля, секретарювали Й. Кипріян і В. Синиця. По короткій промові о. Шуля виголосив реферат д-р Свістель, який вичерпуючо зреферував виборчу ординацію до громадських рад і уділював пояснень на запити присутніх. По рефераті вивязалася ширша дискусія, в якій забирали слово: о. Бойко, о. Шуль і п. Іван Орловський, якого палку промову привитали присутні викликом „геть з наказними війтами". П. Мирон Луцький остерігав присутніх перед хрунівськими партіями, що також будуть аґітувати, щоб їх прихвостні повиходили радними. Дальше повідомив присутніх, що Повіт. Комітет Нац. Обєднання переняв на себе на час виборів обовязки повітового виборчого комітету й отвирає виборчу канцелярію, в якій будуть уділяти правних порад і інформацій д-р Свістель і п. Володимир Синиця. На зазив голови М. Луцького вписалися присутні в члени партії. По кінцевих промовах п. Луцького о. Шуля і п. Кушніра збори закінчено.

Акція в Городенщині.

Дня 8-го травня відбулися в Городенці повітові збори, на котрих вибрано спільний з радикалами комітет. Головою комітету вибраний адвокат д-р Т. Окуневський, заступником д-р Кассіян. Відбулося вже кілька передвиборчих зборів за запрошеннями, одні в самій Городенці, другі в Обертині. Пішла вже робота майже по всіх селах і до повітового виборчого комітету прибігають що хвилі люди по інформації. В самій Городенці потворені вже комітети для кожного кута й установлені десятники, щоб допильнувати рекламацій і спонукати лінивих і менше свідомих, щоби взяли участь у виборах.

Нім. амбасада опікується справами СРСР. в Анґлії.

Берлін, 27. травня 1927.

Більшовицький амбасадор Крестинський просив мін. Штреземана в імени свого уряду, щоби німецький уряд з огляду на зірвання англ.-більшовицьких взаємин поручив своїй амбасаді у Льондоні заопікуватися більшовицькими справами в Анґлії. Бюро Вольфа подає, що німецький уряд згодився на те.

Мих. Рудницький.

Драматичний конкурс.

1. Загальні причини та загальні наслідки.

Ніхто, хто знає умовини праці наших робітників пера, не сумнівається, що одною з немаловажних причин нинішнього занепаду галицької літератури є мінімальні вигляди на видання твору та його гонорар. Мала це на увазі Кооператива „Український Театр" у Львові, призначивши у своїм драматичнім конкурсі досить високу нагороду (100 долярів) за песу якоїнебудь форми та змісту, що могла би збогатити наш театральний репертуар.

З драматичною продукцією у нас важче як в якимнебудь іншим родом літератури. А тут, мов на глум, саме за цим родом питають якнайбільше. Провінціяльні театри ростуть у нас як нужда, що приневолює людей шукати вільної професії та вести циганське життя. Провінціяльна інтеліґенція вряди-годи таки хоче поставити якусь песу, як не для власної приємности, то „для розбудження життя", між собою чи народом. А нових пес нема. Навіть тих кілька виданих за останніх 10 літ кількома нашими письменниками блідне на сцені у порівнанні з „Грицем" чи „Запорожцем". З кільканацяти пес Винниченка дві-три найкращі, що мали успіх навіть на московській сцені, домагаються непересічної гри і вони далебі, нині не цікавіші як Карпенка Карого „Суєта". Тому згадана Театральна Кооператива, що висилає нашим аматорським гурткам аж до зануди вічно ті самі песи, гукала кілька місяців: „Гей, автори, присилайте на конкурс свої твори!"

Прийшло 21 пес *). Сім членів жюрі вичитувало рукописи, робило записки, засідало, пригадувало собі взаємно зміст кожної песи, шукало кандидата на нагороду. Але кандидати не повірять. Вони пересвідчені, що найбільшою приємністю критиків є витратити два-три місяці на лектуру 21 творів, щоби потім заявити, що шкода було часу і 100 долярів. Вони не повірять, що нема більшої приємности для найгострішого авгура як відкрити чийсь талант, зробити когось славним і похвалитись, що цю славу він завдячує йому, знавцеві.

Не треба бути великим знавцем драматичного мистецтва ні авгуром, щоби після якнайбільше поверховної лектури 21 конкурсових пес ствердити, що одною з найбільше творчих спонук їх більшости була призначена нагорода. „Ану, — сказав собі неодин — стрібую щастя!" Конкурси мають у собі чимало з льотерії. Вже той єдиний факт, що читаєш песу когось, про кого нічого не знаєш, полишає богато впливові „сліпого випадку". Оцінка анонімного твору основана на своєрідній обєктивности: нема на ньому імени, яке нераз приневолює критика прочитати твір удруге та третє, коли він знає про безперечний талант автора, а не в силі його відкрити підчас першої лектури.

Загальне (моє особисте) враження із прочитаних 21 пес таке, що більшість авторів — аматори-дилетанти. Часто підчас їх лектури парафразував я собі заголовок песи Піранделя „Шість дієвих осіб шукає автора" на такий: „Автор шукає шість дієвих осіб". Не кажу: 21 авторів, бо є між нашими авторами і такі, що прислали по дві песи, а один, здається, аж три, коли вільно це судити по деяких дуже характеристичних прикметах мови. Недостача цікавого типу на героя песи псує найкращий сюжет. Деякі сюжети (нпр. „Мати", „Найкращі гинуть", „Один крок із шляху", „Мрії а дійсність") є добрим матеріялом на песу, але... ніяка з дієвих осіб у цих (і в інших) песах не вилазить на сцену так часто, як недостача драматичної техніки.

Вилазить вона як непроханий гість найчастіше у двох формах: глядач знає вже в першій дії всі дальші перипетії дієвих осіб або до останньої сцени не розуміє нічого, бо автор тягне дієві особи за вуха ізза куліс як маріонетки, придумуючи найбільше неймовірні комбінації, щоби нас „зацікавити".

По сюжетам можна поділити ці песи на 4 ґрупи: 1) революційні події, 2) соціяльні проблеми, 3) історичні, 4) чисто психольоґічні. Найбільше є із „суспільною ідеєю". Це природний вплив рідної літератури. Наші автори не знають, що песа, як кажуть французи: *a thèse* себто така, що хоче боронити якоїсь заздалегідь покладеної тези, найвижча. Мало є европейських драматурґів, які вміли би, як Шов, погодити суспільну тезу, проповідувану із сцени, з мистецькими та сценічними домаганнями песи. Це причина, що половина пес Винниченка зроджена в такій спробі — мертво народжена.

Герой наших пес, що проповідує, здебільша мало цікавий як постать, а ще менше як суспільний борець: те, що він проповідує, чули ми вже безліч разів із часописів, а те, що робить, своєю пересічністю страшно мало пропорціональне до намаганої величини. У кількох випадках автори ще раз повторили „полове питання" з Винниченка, не створивши навіть типу. Песи з доби революції трохи живіші. Там калейдоскоп ситуацій природніший. Але поділ дієвих осіб на героїв і падлюк трохи занадто нагадує св. Миколая по боках з янголами і чортами. А св. Миколая посередині (автор!) так уже навчає нас патріотизму, так вірить у перемогу добра над злим і має перед очима таку наївну авдиторію, що часто підчас найповажнішої проповіди ми починаємо всміхатись і маємо охоту йому пригадати, що ми вже вийшли з діточих літ.

*) Гл. справоздання „Діла" з дня 28-ого травня, ч. 117.

Відгуки дня.

Невдячна професія.

Чим як чим, але вязничним дозорцем я не хотів би бути. Ще якби за решіткою сиділи самі порядні люди, що десь там колись когось забили, підпалили чи обікрали — то евентуально... Але, коли в тюрмах кишить від політичних, — посада дозорця, це геройство і саможертва.

Уявіть собі:

Політичних вязнів мають переносити з одної тюрми в другу. Вибирають до того найбільш підходячий час — північ, щоб ні тим — які остають, ні тим — яких переносять, не псувати сну.

Идуть дозорці коридорами, а серце їх нижче стискається від жалю, а оченька їх пускають сльозки. Бо якжеж?! Треба сподіватися всього від отих там, що за політику під ключем сидять. Ануж котрий із тих бузувірів кине чим... чим би то наприклад?... ну... возьмім... сінником, або пробє чим... от хочби ложкою. Все можливе!...

Идуть дозорці... Подзвонюють ключі і тим подібне, постукують шаблі, поклацують кріси. Майже голіруч вибираються за тяжку службу, на небезпечну виправу.

Прийшли, відчинили і просять:

— *Melnyk! Wychodzić!!*

Тиша...

— *Zyblikiewicz i prędzej!!*

Тиша...

— *Kowalenko, Boranowski, Worobeć! Zbierać się!!*

Тиша...

Нараз: Рев, крик, зойк, скреготі зубів, пекло.

Якісь потвори в людських подобах, кидаються на всі боки, бють, тратують, копають і катують.

Тільки на Бога! Нехай хтось не подумає, що це дозорці таке діють!... Воно немисливе, хочби вже з огляду на те, що істнує конституція і вязничні закони. Це політичні вязні зробили зорганізовану виправу на безборонних і застрашених дозорців.

Мельник ломить собі два ребра (що за гайдамацька перфідія!) і гострою костомахою старається пробити дозорця. Зиблікевич вириває один по другім свої зуби і хоче ними повибивати очі другому сторожеві. Коваленко калічить головою мур у тому місці, де він найтонший, щоб завалити тюрму, або бодай здобути кілька цегол. Барановський розбиває собі ніс і набравши в пригорщу крови, хлюпає нею в очі дозорцям.

А дозорці?!... Памятаючи на суворі приписи ні пальцем не рушать. Бачучи, що лихо коїться, падають на коліна, лементують як малі діти, просять — благають.

— Батечки, голубчики не робіть нам кривди. Не вбивайте! Миж також якісь люди, якісь сотворіння.

Та політичні не з тих, що мають серця. Їм у грудях замісць мяса найтвердіший кремінь теліпається. Бють та не вгавають.

Далі взяли і гепнули собою об землю, як спілі снопи. — Нате, беріть нас! — мовляв.

. Беруть дозорці кожного з них: полегенько, делікатно, як матінка дитиноньку маленьку.

Одного за ноги, головою вниз, щоб кров йому в пяти не била. А той — хвать зубами дозорця за... вухо.

Другого за голову, щоб ніг не притискати, а той — чап дозорця за... литку (Теж зубами!)

Третього як попало, четвертого так само. А вони, себто вязні, мов скажена риба на леду — вють, кусають і бють, коли не дозорців, то себе. Така вже гайдамацька натура: коли не може бити когось, то лупцює себе, щоби тільки заспокоїти свої дикі інстинкти.

Напів живі, знівечені дозорці віднесли вкінці вязнів на місце призначення і тепер вилизуються з ран (дозорці не вязні!)

Скажіть: Чи є більше невдячна професія?...

Галактіон Чіпка.

Віцеміністр Ярошинський про вибори до самоврядних установ.

Львів, 30. травня 1927.

Віцеміністр Ярошинський приїхав був до Львова на конференцію старостів, що відбувалася мин. пятниці і суботи. Представники преси звернулися до віцеміністра за інформаціями в справі становища уряду до розписаних виборів до самоврядних установ у Сх. Галичині. Віцемін. Ярошинський відповів м. і., що головною причиною розписання виборів є бажання привернути панування права у Сх. Галичині. Ніякий припис не давав права завішувати громадське самоврядування на тій території. Завішення створює виїмковий стан, який треба було усунути. Другою причиною розписання виборів була конечність усунення маси громадських комісарів, що заняли місце легальних виборних органів. Не лише тому, що інституція таких постійних комісарів не основується на праві, але й тому, що господарка комісарів іменованих урядовими чинниками обтяжує рахунок уряду, а уряд не може поносити відповідальности за їх господарку. З ширшого погляду розписання громадських виборів у Сх. Галичині має без сумніву політичне і то дуже велике значіння, але воно не є ніяким політичним маневром.

При розписанні виборів виринули деякі спірні питання, передовсім: чи розпорядок Польської Ліквідаційної Комісії з 1918 р. про утворення четвертого виб. кола обовязує в Галичині на схід від Сяну. Уряд, незалежно від студій у мін-стві внутр. справ, віднісся в цій справі у формі анкети до визначних галицьких правників і вони заявили, що розпорядок Ліквідаційної Комісії розтягається і на Сх. Галичину.

Другим спірним питанням є справа інтерпретації приписів галицького громадського закону у відношенні до участи сільської земельної власности у громадських виборах. Як відомо, § 16. гал. громадського закону, зновелізований польським законом із 1925. р., дає вірильний мандат у раді тим усім членам громади, які платять бодай ¼ всіх безпосередніх податків, оплачуваних у громаді. Отже виринало би питання, чи суму оплачуваних вірилістами податків мається незалежно від того узгляднити при поділі членів громади на виборчі кола. Колиб повище питання рішено в позитивним змислі, тоді найбільші податники у громадах, а передовсім власники бувших двірських обшарів, не лише користувалися би вірильним мандатом у громадській раді, але крім того іменували би у богатьох випадках усіх членів ради, які припадають на перші виборчі кола, а часом навіть на другі, ба навіть треті.

Мін-ство внутрішніх справ стануло на становищі, що хоч вірилістам без сумніву прислугує активне виборче право, то всетаки суми плаченого ними податку при поділі на виборчі кола не можна узгляднити. Згадана справа не є порішена буквою закону. Відношення 16-го § гром. закону до 12-го і 13-го §§ громадської виборчої ординації не є виразно означене в самім законі. Ця справа була спірна навіть за австрійських часів, чого найкращим доказом є відповідна юдикатура. Австрійська практика ішла в інакшім напрямі, як мін-ство внутрішніх справ. Одначе треба узглядити, що вона не лише не має для нас ніякої формальної обовязуючої сили, але крім цього не може бути під ніяким оглядом міродатна для нас з огляду на інакші правні умовини, в яких ми тепер є. Бо маємо до діла з приділенням за наших часів двірських обшарів до громад і з зовсім відмінною у порівнанні з австрійськими часами податковою структурою.

Найважніші правні аргументи, що оправдують становище мін-ства внутр. справ, на мою думку, є такі: 1) цілий податок, оплачуваний вірилістами, є вже узгляднений на основі § 16, бо дає вірилістові мандат у гром. раді. Тож було би привілеєм, неоснованим на приписі закону, колиб той сам податок давав іще вірилістові право іменувати якусь часть скількости радних; 2) консеквенцією узгляднення податків віриліста при поділі виборців на кола було би іменування ними членів ради, коли тимчасом ціла конструкція гром. самоврядування на основі галицького закону опирається на принціпі виборів гром. представництва. Одинокою від того принціпу виїмкою є вірильний мандат, але саме тому, що це є виїмкове явище, основується на виразнім приписі § 16 закону; 3) безсумнівною тенденцією польського закону з 26. липня 1919 було би зрівнання упривілеєних давніше власників двірських обшарів із членами громади, приділюючи ті обшари до громади. Колиб тепер приняти точку погляду давньої австрійської практики, то наслідок згаданого польського закону був би зовсім противний інтенції законодавців, бо давав би власникам двірських обшарів привілей значно більший від того, який мали передше. Колиб приняти іншу інтерпретацію, як інтерпретація, репрезентована мін-ством внутр. справ, практичні наслідки були би необчислимі у своїй монструальности і саме з огляду на цю монструальність політично дуже шкідливі.

Згадаю ще, що останіми тижнями появилося з боку політ. партій предложення деякого компромісу. Основувався би цей компроміс на тім, що при поділі на виб. кола узглянювалося би не цілий податок, плачений вірилістом, лише ту часть податку, що перевищає ¼. Незалежно від практичних наслідків такий компроміс годі би приняти з правних причин. Бо § 16. гром. закону каже виразно, що з вірильного мандату можуть користати члени громади, які платять бодай ¼ часть податків. Отже ціла податкова сума є згідно з цим приписом основою вірильного мандату, а не часть тої суми. Мушу ще виразно підкреслити, що інтерпретація приписів гром. закону, заступлена тепер урядовими чинниками, не є ніяким новим винаходом, спрепарованим *ad hoc* для вжитку виборів у Сх. Галичині. Бо також само інтерпретовано закон у краківськім воєвідстві, де, як відомо, громадські вибори відбувалися нормально вже від кількох літ. І слід зазначити, що у краківськім воєвідстві інтерпретація права надзірними властями не стрічалася зі спротивом ніякої сторони.

Зарядження виборів обіймає всі громади в Галичині, за виїмкою Львова і Кракова. Бо вибори у цих двох галицьких містах, з огляду на статути цих міст і інші правні комплікації, творять окремішну проблему, мимоходом кажучи — дуже трудну, яка в цій хвилі є предметом студій мін-ства внутр. справ. Ніякі рішення в цій справі досі не запали, але вже в найближчих місяцях уряд і в цій справі ухвалить їх, бо відносини у Львові і Кракові є нелегальні й анормальні.

На закінчення скажу, що всякі чутки, будьто би уряд задумував відкликати розпорядок про вибори або відложити їх речинець, не відповідають правді.

* * *

Над енунціяцією віцеміністра розвинулась дискусія, підчас якої віцеміністр давав відповіди на поставлені йому питання. На питання: Чи уряд узглядив протест ППС. проти розписання виборів на основі куріяльної системи, віцеміністр відповів:

Ні. Не можу більше нічого сказати, як висловити великий жаль з приводу становища тої партії, якої держ. праця не може бути нам рівнодушна. Одначе це становище не може вплинути на постанову уряду.

На запит представника „Слова Польского", чи уряд поробив якісь заходи, аби „охоронити польський елемент перед жидівською більшістю по містах і „сепаратистично-українською" по селах?" — віцемін. Ярошинський відповів: Так.

— Що уряд задумує зробити в такому разі?

— Нічого. Уряд не думає створювати у Сх. Галичині штучної більшости. Зрештою і тепер більшість урядових комісарів на селі — то українці.

— Так. Одначе комісарів можна дібрати, коли раду виберуть партії ворожі для держави.

— Ну, певно!

Віцеміністр Ярошинський легко розложив руками. Нічого більше не мав сказати — кінчить „Слово Польске".

З судової салі.

Процес проти українських послів.

Рівне, 29. травня 1927.

Перед тутешнім окружним судом велася два дні розправа проти українських послів П. Васильчука, Козицького і Чучмая. Справа тих послів тягнеться ще від 1923 р., коли то їх потягнено до карної відповідальности за виголошення на посольських зборах у Почаєві промов, у яких нібито мали допуститися нарушення публичного спокою. Сойм у 1924 р. видав згаданих послів суд. властям і рівенський суд засудив був їх на кару вязниці від півтора до 2 літ. Від того присуду посли внесли відклик до апел. суду у Вильні і цей всіх послів увільнив. Прокуратор виступив із касацією до Найвищого Суду. Найвищий Суд скасував увільнюючий присуд і знову передав справу судові І. інстанції, але не в Рівнім, а у Вильні. Тепер знову справа вернула до Рівного перед окружний суд.

Після дводневної розправи пізно вночі предсідник трибуналу оголосив **увільняючий вирок**. В місті викликало увільнення послів добре враження. Боронили адвокати д-р **Ліберман** і **Смяровський** з Варшави, сен. **Карпінський** з Рівного і д-р **Лев Ганкевич** зі Львова.

Увільнення всіх обвинувачених політичних вязнів.

Львів, 29. травня 1927.

Відложену мин. суботи розправу проти Мельника і тов., обвинувачених у ставленні опору вязничним властям, закінчено в суботу, дня 28. травня в год. пів до 6 вечером. **Всіх обвинувачених увільнено з причини недостачі доказів їх вини.**

Зі спорту.

Субота: РУСЬ (Ужгород) — УКРАЇНА (Львів) 3:3 (1:0).

Неділя: УКРАЇНА (Львів) — РУСЬ (Ужгород) 3:3 (2:1).

Оба дні, субота й неділя, стояли під знаком пропаганди українського спорту. І треба признати, що причинились вони до значного спопуляризування ідеї українського спорту в столиці нашого краю. Не зважаючи на сльоту, зібралося на площі Сокола-Батька першого дня до 600, другого найменше 1.500 осіб, щоб повитати ужгородських братів і налюбуватися грою двох передових наших дружин, одної в Ужгороді, другої у Львові. Мабуть не було нікого, хто пожалував би, що прийшов на ці інтересні змагання.

Про склад обох дружин і ширше про їх гру напишемо в черговому числі. Сьогодні зазначимо тільки, що ужгородська „Русь" виявила себе технічно й фізично сильною і добре зіграною дружиною, що залишила по собі у Львові якнайкраще враження. Україна доказала, що не уступає сильному противникові, тому й ремісовий вислід змагань з обох днів треба вважати зовсім справедливим. В суботу судіював п. Стоцький, в неділю п. Лукашевич.

Зазначимо ще, що публика повитала френетичними оплесками ужгородську дружину при її появі на грищі, а також безпартійно оплескувала кожну гарну акцію одної і другої сторони.

В суботу перед змаганнями Русь-Україна відбулися передзмагання в копаному мячеві між Богуном (Львів-Левандівка) і УССК (Львів), що закінчилася перемогою першого у відношенні 2:1 (1:1). Судіював п. Жарський. В неділю були передзмагання в кошиківці між перемиською жіночою дружиною Спартанка і львівською жін. дружиною С.К.У.Д. Змагання судіював п. Володинець. Вони закінчилися розіграною 5:5 і щойно продовження гри принесло перемогу Спартанки над С.К.У.Д. у відношенні 6:1. Побідна дружина дістала в нагороду гарний образ, дар Союзу Українок.

Подяка.

Високодостойному Панові Професорові університету і Директорові гинекольогічної клініки д-рові Сосновскі мило мені висказати отсим прилюдну мою, з глибини серця відчуту подяку, за Його безкористне виконання тяжкої операції моїй жінці і незвичайно любу опіку в часі її недуги.

Прийміть від мене, Спасителю терплячої людскости, хоть отсю одинoку жертву: св. Служби Божої у Вашім намиренню, щоби Господь Бог кріпив Ваші сили на довгі ще літа, та кермував Вашою певною рукою у всіх почимах хірургічних так щасливо, як це дотепер світова слава про Вас голосить, а вилічені Вами тисячі недужих, без ріжниці стану і маєтку, загально згадують.

З високим поважанням і щирим чувством досмертної згадки моєї, моїх дітей і внуків

о. Григорій Мороз
парох в Борині.
2247

„Аркос" перенесений до Берліна.

Берлін, 29. травня 1927.

Більшовицький амбасадор у Берліні просив німецький уряд закорд. справ, аби дав візи для приїзд більшовицького персоналу торг. делегації „Аркос" до Берліна. Персонал цей має перенестися до Берліна і відси далі вести свої торг. інтереси з Англією. „Дайтше Альг. Цтг." каже, що німецький уряд закорд. справ не одержав іще такого предложення. Колиб більшовики поставили таке предложення, то нім. уряд не матиме причини не узглянити його.

НОВИНКИ.

— **Хлібоїди при роботі!** Пишуть нам: В судовому окрузі Тлусте взялися УНС-ці інтензивно до праці. Вони завзялися здобути найбільші села, як Цапівці, Кошилівці, Винятівці. Початком польсько-українського „братання" був 3-тій травень. У цьому святі брали участь українські кінні бандерії з Цапівець і Кошиловець. Проводив ними і промовляв у дни 3-го травня член УНС-а Остап Ковч, бувший старшина УГА. У Винятинцях греко-кат. парох о. Роснецький водився по селі з процесією, промовляв і на знак згоди вицілувався з лат. парохом. Дня 14. травня УНС-ці уладили передвиборче віче в Кошилівцях. Промовляв Остап Ковч і УНС-вці з Чорткова. Дня 18. травня відбулося передвиборче віче УНС-вців у Тлустім. В допомогу їм виступив посол Брадь „на приятель і оборонець українських селян". Від УНС-а промовляв на цьому вічу знову Остап Ковч. Головну увагу в своїй агітації звертають УНС-ці на поборювання Українського Національно-Демократичного Обєднання. Не оглядаючись на інтенсивну агітацію, УНС-ці не здобувають впливу серед народних мас. Участь населення у їх вічах є дуже мала, бо українські селяни чимраз більше пізнаються на фальшованих лисах.

— **Зїзд старостів львівського воєвідства.** Дня 27. і 28. травня були у львівському воєвідстві наради зїзду старостів львівського воєвідства. У зїзді брало участь 27 старостів, начальники й управителі відділів воєвідства, дир. поліції Райнлендер, комендант поліції Віломський і як делегат з Варшави віцеміністр внутр. справ д-р Ярошинський, міністерський інсп. Твардо й нач. виділу міністерства внутр. справ Карецький. Нарадам проводив воєвода Гараних. На першому засіданні обго-

ковжали справи організації старость, заведення старостів у повіті, упрощення організації жандармерії, військові справи військового пристосовання та віроісповідні справи.

— 28. червня кінець шкільного року. Шкільний рік у середніх школах кінчається ц. р. дня 28. червня. Деякі ті середні школи, що переводять вступні іспити лекційною системою, можуть на основі розпорядку мін-ства освіти закінчити лекції вже дня 21. червня. Так отже чутки, начеби шкільні власти задумували продовжити шк. рік на 2 тижні, неправдиві.

— Крадіж у М.ській Касі Ощадности. Якійсь жінці, що прийшла до Міської Каси Ощадности при Валовій вулиці заплатити 300 долярів, украдено ті гроші. Дирекція Каси приказала автоматично замкнути всі входи. Повідомлена поліція приїхала автами й цілі три години переводила ревізію всіх присутніх у Касі, але вкрадених грошей не найдено.

— Грабунковий напад біля Мостів Великих. У лісі біля Мостів Великих ограбили якісь три озброєні бандити селянина Петра Марашака з Куличволі, що вертав із міста. Під загрозою розстріляння забрали бандити Марашакові 30 дол. і 40 зол.

— Пожежа в Равщині. В селі Бетиню (пов. Рава Руська) вибухла велика пожежа. Згоріло 16 господарств. Около 30 родин лишилось без даху над головою. Шкоди виносять більше як 60 тисяч зол. Пожежа повстала в одній стодолі, де діти на соломі бавилися сірниками.

— Цікаві виколки. Краківський консерватор Журовський викрив у Сандомірщині в околиці Копривниці горбки-могили, високі на 8 м. У тих гробах були знаменито законсервовані кістяки безрог і биків, похованих у лежачій позиції, з підобганими під голову ногами. Уклад цей пригадує єгипетські фрески, що означають культ Апіса. Довкола кістяків було богато посудин із останками їди й напитків. Усе те вислано до краківської Академії Наук.

— Світова всячина. З Мадриту повідомляють, що біля місцевости Альмерія наїхав товаровий поїзд на особовий, наслідком чого прийшло до страшної залізничої катастрофи. Є до 300 осіб ранених, а також богато убитих. — Більшовицький дипломат Иоффе, вертаючи з довшого побуту на Рівієрі до Москви, задержався на якийсь час у Відні. — Представник музею Метрополітан у Ню Йорку Вундерліх заплатив 10.000 долярів за образ „Адам і Ева", намальований Дюрером ще в XVI. столітті. Образ був досі в Ляйпцігу. — З Москви прийшла несправджена вістка, що заступником Ворошилова іменовано колишнього царського генерала Сергія Каменева, приятеля Троцького. — Американська преса повідомляє, що в перших днях травня ц. р. пор. маринарки Бернер осягнув скорість 126 миль на годину на боєвім гидроплині, обтяженім 1.102 фунтами товажу. Цією скорістю лету Бернер здобув світовий рекорд, який від грудня 1926 р. мав італієць Пассалева.

§. 19. В „Ділі" з 19. V. 1927 ч. 199 (11.077) на ст. 4, у відділі Дописи поміщено неправдиві відомости. Прошу на основі §. 19. пр. зак. в найближчому числі „Діла" помістити отсе спростування: Неправдою є що шкільний інспектор п. Бережницький вислав мене підписувати декларації, а правдою є, що Рада Шкільна Повітова вислала мене як делегата на уруховлення шкіл до сіл, де школи війною знищені. Неправдою є, що я в Гнилій переводив підписи декляраций, а правдою є, що я в Гнилій винаняв будинок на школу; неправдою є, що в Ісаях і Ясінці Масьовій я перевів підписи декляраций, а правдою є, що в Ісаях застав я вже школу утраквістичну, а в Ясінці Масьовій підписів декляраций не переводив і школи там досі з українською викладовою мовою. — *Юліян Мартинець*, управитель школи в Ісаях.

Поможім здвигнути дім-захист для українських письменників і журналістів у Яремчі. Засвідчім ділом зрозуміння важкої культурної праці і виявім свою вдячність українським робітникам пера!

Жертви слати на адресу: Львів, Підвальє 7, Земельний Банк Гіпотечний, книжечка ч. 1141.

З судової салі.

Епізод польської тюремщини.

Розправа з дня 28. травня.

Розправа проти 12 політ. вязнів, обвинувачених у ставленні опору і чинному спротиві проти вязничних дозорців, зачалася в суботу 28. ц. м. переслуханням дальших свідків, а саме дозорців Зайонца, Морозовського і Шеремети. Свідки ці не внесли до розправи нічого нового.

Після того забрав слово оборонець д-р Мих. Волошин, що іменем усіх оборонців вніс візвати до розправи й переслухати свідків:

1. Яна Козу, б. дозорця вязнів, а тепер у фабриці „Мазага", Габриєлівка, на ствердження факту, що ще рано дня 16.9.1925 р. один з тюремних урядовців заохочував дозорців, щоби при переношенні вязнів по поудні поводились „безоглядно й енергічно", що не мають чого боятися, бо навіть з міністерства прийшло письмо, що вязнів вільно бити.

2. Базилього Добромільського, емер. тюремного дозорця, тепер у магістраті у Львові, доглядача міських плянтацій, на факт, що критичного дня 16/9. 1925 р. він мав службу і бачив, як дозорці при переношенні вязнів били їх, хоча вязні не були опірні й не давали до того ніякої причини.

3. Еміля Омелю у Львові, вул. Тарнавського 11., на факт, що він будучи занятий у канцелярії вязниці при вул. Баторія, в критичному часі бачив по побитті вязнів закроваплене їх білля і бачив протокол лікарських оглядин, стверджуючий важкі побої вязнів, а надто чув розмову й перехвалку дозорців ще рано перед перенесенням вязнів, що при перенесенні дадуть вязням школи.

4. Остапа Павлова, редактора, Львів, Ринок 10., II. п. 5. Миколу Біленського в Янківцях, п. Глубічок Великий. 6. Давида Бреннера, Львів, Клепарів 310. 7. Якова Кремера, Львів пл. Теодора 5. 8. Авраама Гохберга, прив. урядовця, Львів, Зьрудляна 34., на факт, що дозорці при переношенні, хоч вязні без найменшого опору, безпроволочно на візвання виходили з келії — зараз на коридорі тих вязнів без причини діймаючо побивали. Зокремаж побили редактора Павлова (про котрого сам Маріян Марцінів, старший дозорець, зізнав, що він вийшов спокійно й опору не ставив).

9. Д-ра Нементовського, лікаря вязниці при вул. Баторія, на факт, що обв. А. Мельник у часі пробування в тамошній вязниці як хорий на груди часто западав поважно на здоровлі, часто голосився до свідка як лікаря, який ставив йому баньки, а маючи часто підвищену ненормальну температуру-горячку, мусів лежати в ліжку.

10. Базилього Подковича, дозорця вязнів при вул. Баторія, на факт, що обв. А. Мельник критичного дня ще рано жалівся, що є хорий, що свідок опісля зміряв йому горячку і виказав 38°, що дав Мельникові аспірину на поти з тим, що на другий день мав Мельника доставити до лікаря.

11. Н. Курася, 12. Н. Бора і 13 Н. Шпулyржа, дозорців вязнів у тюрмі Бригідки, на факт, що при переношенні обв. Мельника, в якому вони брали участь, Мельник лежав у ліжку хорий спокійно й апатично і ніяке некультурне чи образливе слово з уст Мельника не впало.

14. Начальника вязниці Бригідки п. Маєвського на факт, що як обв. А. Мельник, так і ті, що з ним прийшли до вязниці, а яких названо „мельниківцями", є все спокійні, заховуються гідно і примірно, а не опірно та реґуляміновим законним зарядженням начальства в тюрмі все підчиняються.

15) Д-ра Степана Федака, адвоката у Львові, вул. Сикстуська 48, 16) д-ра Маріяна Панчишина, лікаря, Львів, Клушинська 3, на факт, що перший д-р Федак відвідав побитого Мельника вже 19. вересня 1925, а другий, д-р Панчишин, дня 23. вересня, які в обв. Мельника сконстатували дуже важкі ушкодження (зломання ребра, розбите око, чорні плечі від синяків і т. ін.), що ушкодження ті не могли бути припадкові, лишень умисно завдані та що тодішні заподання Мельника, отже безпосередньо по факті, виразно підчеркували, що його дозорці побили так важко без найменшої з його сторони причини, бо він був тоді 16. вересня хорий, горячкував і по аспірині лежав в ліжку й потився.

17) Давида Горна, купця в Пйотркові, на факт, що обв. Бігун, який мешкав у тій самій келії з свідком, критичного дня на приказ виходити з келії, сам добровільно убрався в плащ і на перше завізвання ключника Гараби без найменшого спротиву негайно вийшов з келії, а всеж таки його теж побито.

18) Д-ра Гайзіґа, лікаря вязниці Бригідки, на факт, що зараз по привезенню Бігуна до Бригідок оглядав побитого, списав з ним протокол його оглядин, однаже того протоколу в актах нема.

Вкінці покликаного вже під 5) свідка Миколу Біленського і

19) Юліяна Редька в Камінці Струмиловій, на факт, що обв. Теодор Воробець, який як хорий і призначений до відставлення в дні 16. IX. 1925 р. до шпиталю, в критичній хвилі лежав у ліжку, а візваний, щоб вийшов з келії, заявив, що вийде, як лише прийде санітар і йому на це позволить; а дальше, що негайно по тій заяві обв. Теодора Воробця кинувся на нього цілий гурт дозорців, з котрого деякі без якогонебудь спротиву з його сторони вхопили його за руки і виволікли на коридор, де його побито.

20) Відчитати всі протоколи судово-лікарських оглядин з актів справи Фр. 3546/25.

21) Покликати Тадеуша Платко при вул. Баторія, вязниця, на обставину, як волікли й били інж. Мельника.

Тому, що повищі факти є для осуду вини обвинувачених за злочин з § 81 к. з. дуже важні й розгляд тих обставин є конечний, оборона устами д-ра Волошина внесла покликати тих свідків до розправи головної, зглядно розправу відложити й переказати її слідчому судді з метою доповнення слідства шляхом переслухання усіх повищих свідків на наведені вище рішаючі обставини.

Усім тим внесенням оборони спротивився прок. Водравш, що нині явився на розправі на місце прок. Яніша. Реплікував потім д-р М. Волошин, доказуючи, що допущення тих внесень є не тільки вказане, але просто конечне, бо вони змагають до вияснення есенціональних справ, а не поставлені для демонстрації чи для продовження розправи. Як обвинуваченим, так і обороні залежить тільки на вияснені правди і тільки правди.

Після того трибунал пішов на нараду, що тягнулася рівно одну годину. В год. 12.15 явився трибунал на салі і його предсідник відчитав рішення, яким трибунал відмовив усім внесенням оборони.

З черги предсідник відчитав ріжні урядові письма дотично минувшини обвинувачених і на тому закінчено доказове поступовання. Зараз потім забрав слово прокуратор, що в короткій промові домагався покарання всіх обвинувачених, бо, мовляв, розправа виявила, що всі вони ставили „гвалтовний опір".

Зачалися промови оборонців. Перший промовляв д-р Михайло Волошин, що поділив свою промову на дві части: в першій части змалював ядерними словами відносини і події в польських тюрмах взагалі й у львівській тюрмі зокрема; в другій части занявся своїм клієнтом інж. А. Мельником, доказуючи, що на лаві обвинувачених повинен засісти не він, а зовсім хто інший... Знаменито оброблена й гарно виголошена промова зробила в цілій салі велике враження.

Після того промовляли коротко чергою інші оборонці.

Розправа буде закінчена ще нині.

Поминальне Богослуження

за упокій душі бл. п.

о. Івана Олесницького

відбудеться дня 4. червня 1927 в 9. год. в Преображ. церкві у Львові.

ОПОВІСТКИ.

На Українську Захоронку в Замарстинові зложили: Вп. Петрів 1 тону вугля, Вп. І. Полянський 20 топірців, Вп. Мурські за їх щиру працю і поміч, та всім тим Громадянам, які помагають своїми датками Українській Захоронці в Замарстинові складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 2248

Управа М.сійного Інституту оо. Редемптористів у Збоїськах п. Знесіння подає до загального відома, що прийматиме на рік 1927/28 учеників до свойого Заведення (гімназія типу класичного). Ближчих інформацій уділюється на бажання. 2244 1-3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

30 ЗОЛ. коштує столове накриття на 6 осіб з хінського срібла у Манделя, Коперника 14. 1773 6—?

НОВІ НОТИ на фортепян. В. Безкоровайний: 1-а Соната, 3-та Соната. Думка O-moll. 2188 3—5

ПОДІЛЬСЬКА ЗЕМЛЯ — дуже доброї якости по приступній ціні, до набуття в дорозі парцеляції. Зголошення слати до Адміністрації під „Подільська земля". 2341 2-3

ГОДИННИКИ прецезійні направляє дешево продає **Юліян Домбровський-Лев Розважевський** Львів, Готель Жоржа, Академічна 2. Біжутерія, також срібло власного виробу. — Догідні условія. 2025 14-?

Подяка.

Почуваючи глибоку вдячність для Впов. Пані **Д-р Антнер-Стернової**, окружної лікарки в Перегінську, за уратовання нашого синка, висказуємо Їй отсею дорогою найщирішу подяку й сердечне Спаси Біг.

О. Миколай і Анна Дичковські
в Перегінську.

2250

Звичайні Загальні Збори

Товариства „Бурса св. Івана Хрестителя в Дрогобичі" відбудуться в Народнім Домі дня 17. червня 1927 в 6. годині вечером зі слідуючим порядком денним: 1) Відчитання протоколу із попередних Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючого виділу і уділення абсолюторії. 3) Вибір нового виділу. 4) Зміна статута. 5) Евентуалія. — В случаю браку достаточного числа членів відбудуться збори в 7. год. вечером того самого дня і в тім самім місці без огляду на число присутних членів. — *Виділ.* 2249

Загальні Збори

членів Зачетного Т-ва в Винниках

(Towarzystwo Zaliczkowe w Winnikach) стоваришення з обмеж. порукою відбудуться дня 11. червня 1927 р. в Винниках в канцелярії адв. д-ра Якова Герстенфельда о год. 3-ій пополудни, а в разі недостачі комплету відбудуться слідуючі Загальні Збори відповідно до §. 47 статута того самого дня о год. 4-ій пополудни з слідуючим денним порядком:

1. Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів. 2. Звіт з діяльности Товариства до дня нинішних Заг. Зборів. 3. Внесок на уділення дирекції абсолюторії з рахунків і діяльности. 4) Внесення дирекції на виплату льокат в Товаристві. 5. Внесення на ліквідацію і розвязання Товариства. 6. Внесення членів. — *Дирекція.* 2251

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.